

СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚҚА ҚАРСЫ НҰСҚАУЛАР

ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ КОРРУПЦИИ

ANTI – CORRUPTION INSTRUCTION

Шығарылған күні / Дата выпуска / Date of Issue: 28/08/2024

Мәртебесі / Status / Статус: «Қазақстанның Авиация әкімшілігі» АҚ Директорлар кеңесінің 2024 жылғы 10 қыркүйектегі № 57 шешімімен бекітілген/ Утверждено Решением Совета директоров АО «Авиационная администрация Казахстана» от 10.09.2024 г. № 57/Approved by the Decision of the Board of Directors of JSC Aviation Administration of Kazakhstan dated 10.09.2024 №57

Құжатқа жауапты / Ответственный за документ / Owner:

Комплаенс және ішкі қауіпсіздік жөніндегі аға инспектор/Старший инспектор по комплаенс и внутренней безопасности /Senior compliance and internal security inspector

КЕЛІСУ ПАРАҒЫ /
ЛИСТ СОГЛАСОВАНИЙ /
APPROVAL SHEET

	Лауазымы / Должность / Job Title	Күні / Дата / Date
Әзірленген / Разработано/ Prepared by:		
<i>Бакытжан Кабдолданов / Bakytzhan Kabdoldanov</i>	<i>Комплаенс және ішкі қауіпсіздік жөніндегі аға инспекторы/Старший инспектор по комплаенс и внутренней безопасности/Senior compliance and internal security inspector</i>	28/08/2024
Келісілді / Согласовано / Agreed by:		
<i>Нуркен Турганбай / Nurken Turganbay</i>	<i>Заң департаментінің директоры м.а./И.о.Директора юридического департамента/The Acting Director of legal department</i>	28/08/2024
Бекітілді / Утверждено / Approved by:		
<i>«Қазақстанның авиациялық әкімшілігі» АҚ Директорлар кеңесінің шешімімен/ Решением Совета Директоров АО «Авиационная администрация Казакхстана»/By the gecision of the Board of Directors of Aviation Administration of Kazakhstan JSC</i>	10 қыркүйек 2024 ж. 10 сентября 2024 г. 10 november 2024	

РЕДАКЦИЯ ТІЗІМІ /
ЛИСТ РЕДАКЦИЙ /
REVISION SHEET

Басылым №/ № изд./ Rev. #/	Күні / Дата / Date	Редакция / Редакция / Revision
0.1	_____ 2024 г.	Бірінші рет
0.1	_____ 2024 г.	Впервые
0.1	_____ 2024 г.	Initial

МАЗМҰНЫ / СОДЕРЖАНИЕ / TABLE OF CONTENT

КЕЛІСУ ПАРАҒЫ / ЛИСТ СОГЛАСОВАНИЙ / APPROVAL SHEET	2
РЕДАКЦИЯ ТІЗІМІ / ЛИСТ РЕДАКЦИЙ / REVISION SHEET	3
МАЗМҰНЫ / СОДЕРЖАНИЕ / TABLE OF CONTENT	4
БӨЛІМ А	5
А.1. Қолдану саласы	5
А.2. Глоссарий	5
А.3. Жалпы ережелер	6
А.4. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі қызметкерлердің іс-қимыл алгоритмі	9
А.5. Басшылардың, қарамағындағылардың сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтары үшін жауаптылығы	10
А.6. Куәгерді немесе сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық туралы хабарлаған адамды қорғау туралы	11
А.7. Қорытынды ережелер	12
РАЗДЕЛ В	13
В.1. Область применения	13
В.2. Глоссарий	13
В.3. Общие положения	14
В.4. Алгоритм действий работников по противодействию коррупции	18
В.5. Ответственность руководителей, за коррупционное правонарушение подчиненных	19
В.6. О защите свидетеля или лица сообщившего о коррупционном правонарушении	20
В.7. Заключительные положения	20
SECTION C	21
С.1. Scope	21
С.2. Glossary	21
С.3. General provisions	22
С.4. Algorithm of actions of employees to combat corruption	25
С.5. Responsibility of managers for corruption offence of their subordinates	25
С.6. On the protection of a witness or a person reporting a corruption offence	26
С.7. Final provisions	26

БӨЛІМ А

А.1. Қолдану саласы

1. Осы Нұсқаулық, сыбайлас жемқорлық бағытындағы іс – әрекеттерге не жататынын айқындайды, сыбайлас жемқорлық сипатындағы жағдай туындағанда "Қазақстанның авиациялық әкімшілігі" АҚ (бұдан әрі – Қоғам) қызметкерлерінің іс – қимыл тәртібін белгілейді.

2. Осы құжат Қоғамның барлық құрылымдық бөлімшелері, лауазымды тұлғалары және қызметкерлері танысу және қолдану үшін міндетті болып табылады.

3. Осы нұсқаулықта келтірілген талаптар ең аз қажетті болып табылады және нақты жағдай үшін толық және/немесе шектеу ретінде қарастырылмауға тиіс.

А.2. Глоссарий

4. Нұсқаулықта қолданылатын негізгі ұғымдар мен аббревиатуралар:

- Сыбайлас жемқорлық – жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдардың, оларға теңестірілген адамдардың, лауазымды адамдардың өздерінің қызметтік (лауазымды) өкілеттіктерін және соған байланысты мүмкіндіктерді жеке басына немесе заңсыз жолмен алу немесе алу мақсатында заңсыз пайдалануы, делдалдар арқылы өзіне немесе үшінші тұлғаларға мүліктік (мүліктік емес) игіліктер мен артықшылықтар беру, сондай – ақ жеңілдіктер мен артықшылықтар беру арқылы осы тұлғаларға пара беру.

- Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс – қимыл – сыбайлас жемқорлықтың алдын алу, оның ішінде қоғамда сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау және жою, сондай-ақ сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды анықтау, жолын кесу, ашу және тергеу және олардың салдарын жою жөніндегі өз өкілеттіктері шегіндегі сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс – қимыл субъектілерінің қызметі.

- Коммерциялық пара беру-коммерциялық немесе өзге ұйымда басқару функцияларын орындайтын тұлғаға ақшаны, бағалы қағаздарды немесе өзге де мүлікті заңсыз беру, сол сияқты оған өзінің қызметтік жағдайын пайдаланғаны үшін, сондай-ақ пара беруді жүзеге асыратын адамның мүддесі үшін қызмет бойынша жалпы қамқорлығы немесе жол бергені үшін мүліктік сипаттағы қызметтерді заңсыз көрсету.

- Лауазымды адам – тұрақты, уақытша немесе арнайы өкілеттік бойынша билік өкілінің функцияларын жүзеге асыратын не мемлекеттік

органдарда, квазимемлекеттік сектор субъектілерінде, жергілікті өзін – өзі басқару органдарында, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінде, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарында ұйымдық – өкімдік немесе әкімшілік шаруашылық функцияларды орындайтын адам.

- Мүдделер қақтығысы – жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдардың, оларға теңестірілген адамдардың, лауазымды адамдардың жеке мүдделері мен олардың лауазымдық өкілеттіктері арасындағы қайшылық, бұл ретте аталған адамдардың жеке мүдделері олардың өз лауазымдық өкілеттіктерін тиісінше орындамауына әкеп соғуы мүмкін.

- Пара-мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адам не оған теңестірілген адам, не жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адам не лауазымды адам, сол сияқты шет мемлекеттің немесе халықаралық ұйымның лауазымды адамы жеке өзі немесе делдал арқылы алатын ақша, бағалы қағаздар, өзге де мүліктер, мүлікке құқық немесе мүліктік сипаттағы пайда.

- Параны бопсалау-адамның пара берушінің немесе ол өкілдік ететін адамдардың заңды мүдделеріне нұқсан келтіруі мүмкін әрекеттер жасау қатерімен пара талап етуі не құқық қорғау мүдделері үшін зиянды салдардың алдын алу мақсатында пара беруге мәжбүр болатын жағдайларды қасақана жасауы.

А.3. Жалпы ережелер

5. Қазақстан Республикасында пара алу және беру жөніндегі іс – әрекеттер заңға қайшы келеді және Қазақстан Республикасының Қылмыстық Кодексі мен "әкімшілік құқық бұзушылық туралы" Қазақстан Республикасының Кодексінің қолданысына жатады.

Егер ақша, өзге де мүлік, түрлі қызметтер түріндегі мүліктік пайда лауазымды адамның туыстары мен жақындарына оның келісімімен ұсынылса не егер ол бұған қарсылық білдірмесе және өзінің қызметтік өкілеттігін пара берушінің пайдасына пайдаланса, лауазымды адамның іс – әрекеті пара алу ретінде саралануы тиіс.

Қазақстан Республикасында қолданыстағы заңнамаға сәйкес пара беру және коммерциялық пара беру нысанасы ақшамен, бағалы қағаздармен және өзге де мүлікпен қатар өтеусіз көрсетілетін, бірақ төленуге жататын мүліктік сипаттағы пайда болуы мүмкін (туристік жолдамалар беру, пәтерді жөндеу, саяжай салу және т.б.).

Мүліктік сипаттағы артықшылықтарды, атап айтқанда, берілетін мүліктің, жекешелендірілген объектілердің құнын төмендету, жалдау төлемдерін, банктік несиелерді пайдаланғаны үшін пайыздық мөлшерлемелерді азайту деп түсіну керек.

6. Адамның қарамағындағылардан немесе оның қызметтік өкілеттіктері қолданылатын өзге де адамдардан қамқоршылық, қызмет бабында жол бергені үшін немесе өз құзыретіне кіретін (оның ішінде болашақта мүмкін болатын) мәселелерді қолайлы шешкені үшін ақша қаражатын немесе өзге де құндылықтарды алуы пара алу ретінде бағаланады.

7. Пара беру – лауазымды адамды заңды немесе заңсыз іс – әрекеттер (әрекетсіздік) жасауға итермелеуге не берушінің пайдасына, оның ішінде жалпы қамқорлығы немесе қызмет бабындағы попыласы үшін қандай да бір артықшылықтар беруге, алуға бағытталған қылмыс.

8. Пара заттары болуы мүмкін:

- заттар, ақша, оның ішінде: шетел валютасы, банктік чектер мен бағалы қағаздар, бағалы металдар мен тастардан жасалған бұйымдар, автомашиналар, азық-түлік өнімдері, техника, Тұрмыстық аспаптар және басқа да тауарлар, жылжымалы және жылжымайтын мүлік, пәтерлерді, саяжайларды, саяжайларды, гараждарды, жер учаскелерін қоса алғанда, бірақ олармен шектелмей басқа жылжымайтын мүлік, сандық активтер және басқа мүлік;

- әр түрлі жұмыстар мен қызметтерді алу арқылы пайда, мысалы: емдеу, жөндеу және құрылыс жұмыстары, санаторий және туристік жолдамалар, шетелге сапарлар, ойын – сауық және басқа шығындарды ақысыз немесе төмен бағамен төлеу және т. б.;

- параның жабық (жасырын) түрі – қарызға немесе жоқ қарызды өтеу түріндегі банктік несие, төмен бағамен сатып алынған тауарларға ақы төлеу, тауарларды жоғары бағамен сатып алу, пара алушының, оның туыстарының, достарының жалақысын төлей отырып, жалған еңбек шарттарын жасасу, жеңілдетілген несие алу, дәрістер, мақалалар мен кітаптар үшін алымдарды көбейту, Казинода "кездейсоқ" ұтыс, қарызды кешіру, жалдау ақысын азайту, несие бойынша пайыздық мөлшерлемені арттыру және т. б.

9. Мүдделер қақтығысын болғызбауға немесе реттеуге бағытталған шектеулерді, тыйымдар мен талаптарды, сондай-ақ сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметті (жұмыс берушіні) сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарын және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мақсатында белгіленген өзге де міндеттерді жасауға итермелеу мақсатында жүгінген жағдайлар туралы хабардар ету жөніндегі міндеттерді сақтау қажет.

Айта кету керек, кейбір сөздерді, өрнектерді және қимылдарды басқалар пара беру туралы өтініш (кеңес) ретінде қабылдауы мүмкін. Мұндай өрнектерге мыналар жатады, мысалы:

- "Мәселені шешу қиын, бірақ мүмкін";
- "Рахмет нанға жайылмайсың";
- "Келісейік";
- "Күшті дәлелдер қажет";
- "Параметрлерді талқылау керек";

- "Ал, біз не істейміз?" және т.б. ұйымдардың өкілдерімен және азаматтармен, әсіресе шенеуніктердің шешімдері мен іс – әрекеттеріне

байланысты белгілі бір тақырыптарды талқылау пара беру туралы өтініш ретінде де қабылдануы мүмкін. Мұндай тақырыптардың қатарына, мысалы:

- жалақының төмен деңгейі және белгілі бір қажеттіліктерді іске асыруға ақшалай қаражаттың жетіспеушілігі;
- белгілі бір мүлікті сатып алуға, сол немесе басқа қызметті алуға, туристік сапарға шығуға және т. б.;
- лауазымды тұлғаның туыстарында жұмыстың болмауы;
- лауазымды тұлғаның балаларын білім беру мекемелеріне қабылдау қажеттілігі және т. б.

Шенеуніктен шығатын белгілі бір ұсыныстар, әсіресе егер олар ұйымдардың өкілдеріне және пайдасы олардың шешімдері мен әрекеттеріне байланысты азаматтарға бағытталған болса, пара беру туралы өтініш ретінде қабылдануы мүмкін. Бұл мұндай ұсыныстар әр түрлі ниетпен айтылған және шенеуніктің жеке пайдасына ешқандай қатысы жоқ болған жағдайда да мүмкін. Мұндай сөйлемдерге, мысалы, сөйлемдер жатады:

- лауазымды адамға және (немесе) оның туыстарына жеңілдік беру бойынша;
- анықталған бұзушылықтарды жою, шарт шеңберінде жұмыстарды орындау, қажетті құжаттарды дайындау үшін қандай да бір компаниялардың және (немесе) сарапшылардың қызметтерін пайдалану;
- нақты қайырымдылық қорына ақша салу;
- нақты спорттық және басқа команданы қолдау және т. б.

10. Сыбайлас жемқорлыққа бағытталған және коммерциялық пара берудің ықтимал жағдайлары, сондай – ақ мінез – құлық ережелері бойынша ұсыныстар.

Арандатушылық жағдайында: қызметке жүгінген жеке және заңды тұлғалар, сондай-ақ бөлімшенің қызметін мемлекеттік бақылауды және қадағалауды жүзеге асыратын лауазымды тұлғалар тарапынан ықтимал арандатушылықтарды болдырмау үшін:

- келушілер мен қызметкерлердің жеке заттары (киім, портфельдер, сөмкелер және т. б.) бар қызметтік үй – жайларды қараусыз қалдырмау;
- келуші кеткеннен кейін жұмыс орнында немесе жеке заттарында қандай да бір бөгде заттар табылған жағдайда, ешқандай дербес іс-қимыл жасамай, дереу өзінің басшысына және сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің функцияларын орындайтын жауапты тұлғаға тікелей баяндалсын.

Параны бопсалау жағдайында:

- пара беру және/немесе коммерциялық пара беру тақырыбын қабылдауға дайын немесе үзілді – кесілді бас тарту ретінде түсіндірілуі мүмкін асығыс мәлімдемелерге жол бермей, өте сақ, сыпайы, сыпайы болыңыз;
- Сізге ұсынылған шарттарды мұқият тыңдап, дәл есте сақтаңыз (сомалардың мөлшері, тауарлардың атауы және қызметтердің сипаты, пара беру мерзімдері мен тәсілдері, коммерциялық пара беру нысаны, мәселелерді шешу реттілігі);

- пара беру және/немесе коммерциялық пара беру уақыты мен орны туралы мәселені келесі әңгімеге ауыстыруға тырысыңыз және келесі кездесу үшін сізге таныс орынды ұсыныңыз;

- әңгімеге бастамашы болмаңыз, көбірек "кездесуге жұмыс жасаңыз", сұхбаттасушыға "сөйлеуге" мүмкіндік беріңіз, сізге мүмкіндігінше көп ақпарат беріңіз;

- пара беруге немесе коммерциялық пара беруге келіскен жағдайда Сіздің мәселенізді шешудің кепілдіктері туралы сұраңыз;

- егер сізде жазба құрылғысы болса, пара және / немесе коммерциялық пара беру туралы ұсынысты (жасырын) жазуға тырысыңыз;

- осы факті туралы қоғамдағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің функцияларын орындайтын адамға жазбаша немесе ауызша нысанда жауапты адам қызметтік жазба нысанында баяндалсын;

-сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс – қимыл жөніндегі уәкілетті органға не Call-орталыққа дайындалып жатқан қылмыс туралы жазбаша немесе ауызша хабарлама жіберуге 1424.

11. Мүдделер қақтығысы;

- мүдделер қақтығысының кез – келген мүмкіндігіне мұқият назар аударыңыз;

- мүдделер қақтығысының туындауының кез келген мүмкіндігін болдырмау жөнінде шаралар қабылдау;

- туындаған мүдделер қақтығысы туралы немесе оның туындау мүмкіндігі туралы тікелей басшыңызға жазбаша түрде хабарлау, Бұл туралы Сіз білген бойда;

- тікелей басшының, сондай-ақ қоғамдағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет функцияларын орындайтын жауапты тұлғаның келісімі бойынша туындаған мүдделер қақтығысын еңсеру бойынша барлық қажетті шараларды қабылдау;

- мүдделер қақтығысының тарабы болып табылатын қызметкердің қызметтік жағдайын оны белгіленген тәртіппен қызметтік міндеттерін атқарудан шеттетуге дейін және (немесе) мүдделер қақтығысының туындауына себеп болған пайдадан бас тартуға дейін өзгерту.

А.4. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі қызметкерлердің іс-қимыл алгоритмі

12. Өз қалауы бойынша Қоғам қызметкерлері қоғамдағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет функцияларын орындайтын жауапты тұлғаға, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс – қимыл жөніндегі уәкілетті органға немесе Call-орталыққа ауызша немесе жазбаша өтінішпен жүгіне алады 1424.

13. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактісі туралы хабарлаған немесе сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс – қимылға өзге де жолмен жәрдемдесетін (көрсеткен) адам Қазақстан Республикасының қылмыстық іс

жүргізу кодексіне, Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне, "қылмыстық процеске қатысатын адамдарды мемлекеттік қорғау туралы" Қазақстан Республикасының Заңына және "сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" Заңға сәйкес мемлекеттің қорғауында болады.

Нұсқаулықтың 13 – тармағының ережелері Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жауаптылықта болатын сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактісі туралы көрінеу жалған ақпарат хабарлаған адамдарға қолданылмайды.

14. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактісі туралы хабарлаған немесе сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылға өзге де жолмен жәрдемдескен (көрсеткен) адамдар үшін грамотамен марапаттау немесе алғыс жариялау жолымен біржолғы ақшалай сыйақы нысанында жүзеге асырылатын көтермелеулер белгіленеді.

15. Егер пара алушы тарапынан бопсалау орын алса, қоғам қызметкерлері қоғамдағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет функцияларын орындайтын жауапты тұлғаға, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органға жүгінуі және пара алу немесе коммерциялық пара алу фактісі туралы өтініш жазуы қажет, онда дәл көрсету керек:

- лауазымды тұлғалардың қайсысы (тегі, аты, әкесінің аты, лауазымы, мекеменің атауы) пара алады немесе коммерциялық құрылымдар өкілдерінің қайсысы пара беруге итермелейді;

- бопсаланатын параның (пара берудің) сомасы мен сипаты қандай;

- қандай нақты әрекеттер (немесе әрекетсіздік) үшін пара бопсалайды немесе коммерциялық пара жасалады;

- қай уақытта, қай жерде және қалай тікелей пара беру керек немесе коммерциялық пара беру керек.

Бұл ретте қызметкерлер мүмкіндігінше өз дәлелдері бойынша дәлелдемелік базаны (куәгерлердің айғақтары, құжаттар, хат – хабарлар, оның ішінде мессенджерлер, аудио және бейне материалдар және т.б. арқылы) ұсынады және оны қоғамдағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің функцияларын орындайтын жауапты тұлғаға және уәкілетті органға береді.

А.5. Басшылардың, қарамағындағылардың сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтары үшін жауаптылығы

16. Сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға бағытталған шараларды күшейту мақсатында бағыныстылары өздерінің функционалдық міндеттерін орындау кезінде сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық, коммерциялық пара беру және өзге де қылмыстық құқық бұзушылықтар жасаған және олардың кінәсі сотта дәлелденген басшылардың дербес жауапкершілігін көздейтін норма көзделген.

17. Қоғамның қызметкері сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық, коммерциялық пара беру және өзінің функционалдық міндеттерін атқару кезінде өзге де қылмыстық құқық бұзушылықтар жасау фактілері бойынша қылмыстық қудалау орбитасына тартылған жағдайда, осы қызметкер Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасына сәйкес сотқа дейінгі тергеп-тексеру жүргізу кезеңінде өзінің лауазымдық міндеттерін атқарудан шеттетіледі. Осы қызметкердің тікелей басшысы қызметкерді өзінің лауазымдық міндеттерін атқарудан шеттету жөнінде тиісті шаралар қолдануға міндетті.

18. Тәртіптік жауапкершілік мыналарды қолдануды білдіреді тәртіптік жаза түрі:

- ескерту;
- сөгіс;
- қатаң сөгіс;

- Қазақстан Республикасының Еңбек кодексінде көзделген негіздер бойынша жұмыс берушінің бастамасы бойынша еңбек шартын бұзу. Қоғамның басшысы өзіне қатысты заңды күшіне енген соттың айыптау үкімі болған кезде қызметкермен еңбек шартын бұзуға құқылы.

Жұмыс берушінің бастамасы бойынша еңбек шартын бұзу түріндегі тәртіптік жазаны қолдану Қазақстан Республикасының Еңбек кодексінде көзделген негіздер бойынша және тәртіппен жүзеге асырылады.

19. Тікелей бағынысты адам сыбайлас жемқорлық сипатындағы құқық бұзушылық жасаған кезде оның басшысы осы лауазымға тағайындалған күннен бастап 3 ай өткеннен кейін дербес жауапты болатынын назарға алу қажет.

Бұл ретте жоғарыда көрсетілген жауапкершілік "сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 24 – бабына сәйкес тікелей бағынысты адам жасаған сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактісі туралы дербес хабарлаған басшылыққа қолданылмайды.

А.6. Куәгерді немесе сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық туралы хабарлаған адамды қорғау туралы

20. Тергеу барысында сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактілері туралы хабарлаған немесе сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметпен ынтымақтасатын адамдар жұмыс беруші тарапынан қорғауды пайдаланады. Оларға құпиялылыққа, сондай – ақ осы хабарламаға байланысты олардың атына қандай да бір жағымсыз салдарлардың немесе қудалаудың алдын алу үшін барлық ықтимал шараларды қабылдауға кепілдік беріледі.

А.7. Қорытынды ережелер

21. Нұсқаулық Қоғамның Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген күннен бастап қолданысқа енгізіледі.

РАЗДЕЛ В

В.1. Область применения

1. Настоящая Инструкция определяет, что относится к действиям коррупционной направленности, устанавливает порядок действий работников АО «Авиационная Администрация Казахстана» (далее – Общество) в случае возникновения ситуации коррупционного характера.

2. Настоящий документ является обязательным для ознакомления и применения всеми структурными подразделениями, должностными лицами и работниками Общества.

3. Приведённые в настоящей Инструкции требования являются минимально необходимыми и не должны рассматриваться как исчерпывающие и/или ограничивающие для конкретного случая.

В.2. Глоссарий

4. Основные понятия и сокращения, используемые в Инструкции:

- **Коррупция** – незаконное использование лицами, занимающими ответственную государственную должность, лицами, уполномоченными на выполнение государственных функций, лицами, приравненными к лицам, уполномоченным на выполнение государственных функций, должностными лицами своих должностных (служебных) полномочий и связанных с ними возможностей в целях получения или извлечения лично или через посредников имущественных (неимущественных) благ и преимуществ для себя либо третьих лиц, а равно подкуп данных лиц путем предоставления благ и преимуществ.

- **Противодействие коррупции** - деятельность субъектов противодействия коррупции в пределах своих полномочий по предупреждению коррупции, в том числе по формированию антикоррупционной культуры в обществе, выявлению и устранению причин и условий, способствующих совершению коррупционных правонарушений, а также по выявлению, пресечению, раскрытию и расследованию коррупционных правонарушений и устранению их последствий.

- **Коммерческий подкуп** - незаконная передача лицу, выполняющему управленческие функции в коммерческой или иной организации, денег, ценных бумаг или иного имущества, а равно незаконное оказание ему услуг имущественного характера за использование им своего служебного положения, а также за общее покровительство или попустительство по службе в интересах лица, осуществляющего подкуп.

- **Должностное лицо** – лицо, постоянно, временно или по специальному полномочию осуществляющее функции представителя власти либо выполняющее организационно – распорядительные или административно хозяйственные функции в государственных органах, субъектах

квазигосударственного сектора, органах местного самоуправления, а также в Вооруженных Силах, других войсках и воинских формированиях Республики Казахстан.

- **Конфликт интересов** – противоречие между личными интересами лиц, занимающих ответственную государственную должность, лиц, уполномоченных на выполнение государственных функций, лиц, приравненных к ним, должностных лиц и их должностными полномочиями, при котором личные интересы указанных лиц могут привести к ненадлежащему исполнению ими своих должностных полномочий.

- **Взятка** – получаемые лицом, уполномоченным на выполнение государственных функций, либо приравненным к нему лицом, или лицом, занимающим ответственную государственную должность, либо должностным лицом, а равно должностным лицом иностранного государства или международной организации лично или через посредника деньги, ценные бумаги, иные имущества, права на имущество или выгоды имущественного характера.

- **Вымогательство взятки** – требование лицом взятки под угрозой совершения действий, которые могут причинить ущерб законным интересам взяткодателя или представляемых им лиц, либо умышленное создание таких условий, при которых он вынужден дать взятку с целью предотвращения вредных последствий для правоохраняемых интересов.

В.3. Общие положения

5. Действия по получению и даче взятки в Республике Казахстан противозаконны и подпадают под действие Уголовного кодекса Республики Казахстан и Кодекса Республики Казахстан «Об административных правонарушениях».

В случае если имущественные выгоды в виде денег, иного имущества, оказания различных услуг предоставлены родным и близким должностного лица с его согласия, либо если он не возражал против этого и использовал свои служебные полномочия в пользу взяткодателя, действия должностного лица следует квалифицировать как получение взятки.

В соответствии с действующим в Республике Казахстан законодательством, предметом взятки и коммерческого подкупа наряду с деньгами, ценными бумагами и иным имуществом могут быть выгоды имущественного характера, оказываемые безвозмездно, но подлежащие оплате (предоставление туристических путевок, ремонт квартиры, строительство дачи и т. п.).

Под выгодами имущественного характера следует понимать, в частности, занижение стоимости передаваемого имущества, приватизируемых объектов, уменьшение арендных платежей, процентных ставок за пользование банковскими ссудами.

6. Получение лицом от подчиненных или иных лиц, на которых распространяются его служебные полномочия, денежных средств или иных ценностей за покровительство, попустительство по службе или за благоприятное решение вопросов, входящих в его компетенцию (в том числе возможных в будущем), расценивается как получение взятки.

7. Дача взятки – преступление, направленное на склонение должностного лица к совершению законных или незаконных действий (бездействия), либо предоставлению, получению каких-либо преимуществ в пользу дающего, в том числе за общее покровительство или попустительство по службе.

8. Предметами взятки могут быть:

- предметы, деньги, в том: числе иностранная валюта, банковские чеки и ценные бумаги, изделия из драгоценных металлов и камней, автомашины, продукты питания, техника, бытовые приборы и другие товары, движимое и недвижимое имущество, включая, но не ограничиваясь квартиры, дачи, загородные дома, гаражи, земельные участки и другая недвижимость, цифровые активы и другое имущество;

- выгоды, путем получения различных работ и услуг, например на: лечение, ремонтные и строительные работы, санаторные и туристические путевки, поездки за границу, оплата развлечений и других расходов безвозмездно или по заниженной стоимости и т. д.;

- завуалированная (скрытая) форма взятки - банковская ссуда в долг или под видом погашения несуществующего долга, оплата товаров, купленных по заниженной цене, покупка товаров по завышенной цене, заключение фиктивных трудовых договоров с выплатой зарплаты взяточнику, его родственникам, друзьям, получение льготного кредита, завышение гонораров за лекции, статьи, и книги, «случайный» выигрыш в казино, прощение долга, уменьшение арендной платы, увеличение процентных ставок по кредиту и т.д.

9. Необходимо соблюдать ограничения, запреты и требования, направленные на предотвращение или урегулирование конфликта интересов, а также обязанности по уведомлению антикоррупционной службы (работодателя) о случаях обращения с целью склонения к совершению коррупционных правонарушений и иных обязанностей, установленных в целях противодействия коррупции.

Следует отметить, что некоторые слова, выражения и жесты могут быть восприняты окружающими как просьба (намек) о даче взятки. К таким выражениям относятся, например:

- «Вопрос решить трудно, но можно»;
- «Спасибо на хлеб не намажешь»;
- «Договоримся»;
- «Нужны более веские аргументы»;
- «Нужно обсудить параметры»;

- «Ну, что делать будем?» и т. д. Обсуждение определённых тем с представителями организаций и гражданами, особенно с теми из них, чья выгода зависит от решений и действий должностных лиц, может также восприниматься как просьба о даче взятки. К числу таких тем относятся, например:

- низкий уровень заработной платы и нехватка денежных средств на реализацию тех или иных нужд;
- желание приобрести то или иное имущество, получить ту или иную услугу, отправиться в туристическую поездку и т. д.;
- отсутствие работы у родственников должностного лица;
- необходимость поступления детей должностного лица в образовательные учреждения и т. д.

Определённые исходящие от должностного лица предложения, особенно если они адресованы представителям организаций и гражданам, чья выгода зависит от их решений и действий, могут восприниматься как просьба о даче взятки. Это возможно даже в том случае, когда такие предложения продиктованы различными намерениями и никак не связаны с личной выгодой должностного лица. К числу таких предложений относятся, например, предложения:

- по предоставлению должностному лицу и (или) его родственникам скидку;
- пользование услугами каких-либо компаний и (или) экспертов для устранения выявленных нарушений, выполнения работ в рамках договора, подготовки необходимых документов;
- внесение денег в конкретный благотворительный фонд;
- поддержание конкретной спортивной и иной команды и т. д.

10. Возможные ситуации коррупционной направленности и коммерческого подкупа, а также рекомендации по правилам поведения.

В случае провокаций: во избежание возможных провокаций со стороны обратившихся за услугой физических и юридических лиц, а также должностных лиц, осуществляющих государственный контроль и надзор деятельности подразделения:

- не оставлять без присмотра служебные помещения, в которых находятся посетители и личные вещи работников (одежда, портфели, сумки и т. д.);
- в случае обнаружения после ухода посетителя на рабочем месте или в личных вещах каких-либо посторонних предметов, не предпринимая никаких самостоятельных действий, немедленно доложить непосредственно своему руководителю и ответственному лицу, исполняющее функции антикоррупционной комплаенс-службы.

В случае вымогательства взятки:

- вести себя крайне осторожно, вежливо, без заискивания, не допуская опрометчивых высказываний, которые могли бы трактоваться либо как

готовность, либо как категорический отказ принять предмет взятки и/или коммерческого подкупа;

- внимательно выслушать и точно запомнить предложенные Вам условия (размеры сумм, наименование товаров и характер услуг, сроки и способы передачи взятки, форма коммерческого подкупа, последовательность решения вопросов);

- постараться перенести вопрос о времени и месте передачи предмета взятки и/или коммерческого подкупа до следующей беседы и предложить хорошо знакомое Вам место для следующей встречи;

- не берите инициативу в разговоре на себя, больше «работайте на прием», позволяйте собеседнику «выговориться», сообщить Вам как можно больше информации;

- поинтересуйтесь о гарантиях решения Вашего вопроса в случае Вашего согласия дать взятку или совершить коммерческий подкуп;

- при наличии у Вас записывающего устройства постараться записать (скрытно) предложение о предмете взятки и/или коммерческого подкупа;

- доложить о данном факте в форме служебной записки, в письменной или устной форме ответственное лицу, исполняющему функции антикоррупционной комплаенс – службы в Обществе;

- обратиться с письменным или устным сообщением о готовящемся преступлении в уполномоченный орган по противодействию коррупции либо в Call-центр 1424.

11. Конфликт интересов;

- внимательно обращать внимание к любой возможности конфликта интересов;

- принимать меры по недопущению любой возможности возникновения конфликта интересов;

- в письменной форме уведомить своего непосредственного руководителя о возникшем конфликте интересов или о возможности его возникновения, как только Вам станет об этом известно;

- принять все необходимые меры по преодолению возникшего конфликта интересов по согласованию с непосредственным руководителем, а также с ответственным лицом, исполняющему функции антикоррупционной комплаенс – службы в Обществе;

- изменить служебные положения сотрудника, являющегося стороной конфликта интересов, вплоть до его отстранения от исполнения служебных обязанностей в установленном порядке, и (или) в отказе его от выгоды, явившейся причиной возникновения конфликта интересов.

В.4. Алгоритм действий работников по противодействию коррупции

12. По своему усмотрению работники Общества могут обратиться с устным или письменным заявлением к ответственному лицу, исполняющему функции антикоррупционной комплаенс – службы в Обществе, в уполномоченный орган по противодействию коррупции или в Call – центр 1424.

13. Лицо, сообщившее о факте коррупционного правонарушения или иным образом оказывающее (оказавшее) содействие в противодействии коррупции, находится под защитой государства в соответствии с Уголовно-процессуальным кодексом Республики Казахстан, Трудовым кодексом Республики Казахстан, Законом Республики Казахстан «О государственной защите лиц, участвующих в уголовном процессе» и Законом «О противодействии коррупции».

Положения пункта 13 Инструкции не распространяются на лиц, сообщивших заведомо ложную информацию о факте коррупционного правонарушения, которые несут ответственность, установленную законами Республики Казахстан.

14. Для лиц, сообщивших о факте коррупционного правонарушения или иным образом оказывающих (оказавших) содействие в противодействии коррупции, устанавливаются поощрения, осуществляемые в форме единовременного денежного вознаграждения, путем награждения грамотой или объявления благодарности.

15. Если имело место вымогательство со стороны взяточполучателя, работникам Общества необходимо обратиться к ответственному лицу, исполняющему функции антикоррупционной комплаенс-службы в Обществе, в уполномоченный орган по противодействию коррупции и написать заявление о факте вымогательства взятки или коммерческого подкупа, в котором точно указать:

- кто из должностных лиц (фамилия, имя, отчество, должность, наименование учреждения) вымогает взятку или кто из представителей коммерческих структур толкает на совершение подкупа;
- какова сумма и характер вымогаемой взятки (подкупа);
- за какие конкретно действия (или бездействие) вымогают взятку или совершается коммерческий подкуп;
- в какое время, в каком месте и каким образом должна произойти непосредственная дача взятки или должен быть осуществлен коммерческий подкуп.

При этом работники по мере возможности предоставляют доказательную базу по своим доводам (свидетельские показания, документы, переписка, в том числе посредством мессенджеров, аудио и видео материалы и т. д.) и передают его ответственному лицу, исполняющему функции антикоррупционной комплаенс-службы в Обществе и уполномоченный орган.

В.5. Ответственность руководителей, за коррупционное правонарушение подчиненных

16. В целях усиления мер, направленных на предупреждение коррупции, предусмотрена норма, подразумевающая персональную ответственность руководителей, чьи подчиненные совершили коррупционное правонарушение, коммерческий подкуп и иные уголовные правонарушения при исполнении своих функциональных обязанностей и их вина доказана в суде.

17. В случае вовлечения работника Общества в орбиту уголовного преследования по фактам совершения коррупционного правонарушения, коммерческого подкупа и иные уголовные правонарушений при исполнении своих функциональных обязанностей, данный работник в соответствии с трудовым законодательством Республики Казахстан отстраняется от исполнения своих должностных обязанностей на период проведения досудебного расследования. Непосредственный руководитель данного работника обязан предпринять соответствующие меры по отстранению работника от исполнения своих должностных обязанностей.

18. Дисциплинарная ответственность подразумевает собою применение следующих видов дисциплинарных взысканий:

- замечание;
- выговор;
- строгий выговор;
- расторжение трудового договора по инициативе работодателя по основаниям, предусмотренным Трудовым кодексом Республики Казахстан. Руководитель Общества вправе расторгнуть трудовой договор с работником при наличии вступившего в законную силу обвинительного приговора суда в отношении него.

Применение дисциплинарного взыскания в виде расторжения трудового договора по инициативе работодателя осуществляется по основаниям и в порядке, предусмотренном Трудовым кодексом Республики Казахстан.

19. Необходимо принять во внимание, что при совершении правонарушения коррупционного характера непосредственным подчиненным, его руководитель несет персональную ответственность по истечении 3 месяцев со дня назначения на данную должность его или его подчиненного.

При этом вышеуказанная ответственность не распространяется на руководство, самостоятельно сообщившее о факте коррупционного правонарушения, совершенном непосредственным подчиненным, согласно статье 24 Закона Республики Казахстан «О противодействии коррупции».

В.6. О защите свидетеля или лица сообщившего о коррупционном правонарушении

20. Лица, сообщившие о фактах коррупционных правонарушений или сотрудничающие с антикоррупционной службой в ходе расследования, пользуются защитой со стороны работодателя. Им гарантируется конфиденциальность, а также принятие всех возможных мер для предотвращения каких – либо негативных последствий или преследований в их адрес в связи с данным сообщением.

В.7. Заключительные положения

21. Инструкция вводится в действие с даты утверждения Решением Совета Директоров Общества.

SECTION C

C.1. Scope

1. This Instruction defines what refers to actions of a corrupt nature, establishes the procedure for actions of employees of JSC ‘Aviation Administration of Kazakhstan’ (hereinafter - the Company) in case of a situation of a corrupt nature.

2. This document is mandatory for familiarisation and application by all structural subdivisions, officials and employees of the Company.

3. The requirements given in this Instruction are the minimum necessary and shall not be considered as exhaustive and/or limiting for a particular case.

C.2. Glossary

4. Basic concepts and abbreviations used in the Instruction:

- **Corruption** - illegal use by persons holding a responsible public office, persons authorised to perform public functions, persons equated to persons authorised to perform public functions, officials of their official (service) powers and related opportunities in order to obtain or extract, personally or through intermediaries, property (non-property) benefits and advantages for themselves or third parties, as well as bribery of these persons by providing benefits and advantages.

- **Anti-corruption** - activities of anti-corruption entities within the limits of their authority to prevent corruption, including the formation of an anti-corruption culture in society, identification and elimination of causes and conditions conducive to the commission of corruption offences, as well as identification, suppression, disclosure and investigation of corruption offences and elimination of their consequences.

- **Commercial bribery** is the illegal transfer of money, securities or other property to a person performing managerial functions in a commercial or other organisation, as well as the illegal provision of services of a property nature to him/her for the use of his/her official position, as well as for general patronage or connivance in office in the interests of the bribe taker.

- **Official** - a person who permanently, temporarily or by special authority performs the functions of a representative of power or performs organisational and administrative or economic functions in state bodies, subjects of quasi-state sector, local self-government bodies, as well as in the Armed Forces, other troops and military formations of the Republic of Kazakhstan.

- **Conflict of interests** - a contradiction between personal interests of persons occupying a responsible public position, persons authorised to perform state functions, persons equated to them, officials and their official powers, where personal interests of the said persons may lead to improper performance of their official powers.

- **Bribe** - money, securities, other property, rights to property or benefits of a proprietary nature received by a person authorised to perform state functions, or a person equal to him, or a person holding a responsible public position, or an official, as well as an official of a foreign state or an international organisation, personally or through an intermediary.

- **Extortion of a bribe** - demand by a person of a bribe under the threat of committing actions that may cause damage to the legitimate interests of the bribe-giver or persons represented by him, or deliberate creation of such conditions under which he is forced to give a bribe in order to prevent harmful consequences for law-protected interests.

C.3. General provisions

5. Actions to receive and give bribes are illegal in the Republic of Kazakhstan and fall under the Criminal Code of the Republic of Kazakhstan and the Code of the Republic of Kazakhstan ‘On Administrative Offences’.

If property benefits in the form of money, other property, provision of various services are provided to relatives and friends of the official with his consent, or if he did not object to this and used his official powers in favour of the bribe-giver, the actions of the official should be qualified as bribery.

In accordance with the legislation in force in the Republic of Kazakhstan, the object of bribery and commercial bribery, along with money, securities and other property, may be benefits of a proprietary nature, provided free of charge but subject to payment (provision of tourist vouchers, repair of a flat, construction of a summer cottage, etc.).

Property benefits should be understood, in particular, as underestimation of the value of transferred property, privatised objects, reduction of rent payments, interest rates for the use of bank loans.

6. Receipt of money or other valuables by a person from subordinates or other persons subject to his official powers for patronage, connivance in service or for favourable resolution of issues within his competence (including possible future ones) shall be regarded as bribery.

7. Giving a bribe is an offence aimed at inducing an official to commit lawful or unlawful actions (inaction), or to provide or receive any advantages in favour of the giver, including for general patronage or connivance in service.

8. The objects of a bribe may be:

- objects, money, including foreign currency, bank cheques and securities, articles made of precious metals and stones, motor vehicles, foodstuffs, appliances, household appliances and other goods, movable and immovable property, including but not limited to flats, summer houses, country houses, garages, land plots and other real estate, digital assets and other property;

- benefits, by obtaining various works and services, e.g. for: medical treatment, repair and construction works, sanatorium and tourist vouchers, trips

abroad, payment for entertainment and other expenses free of charge or at a reduced cost, etc.;

- disguised (hidden) form of bribery - bank loans in debt or under the guise of repayment of a non-existent debt, payment for goods purchased at a lower price, purchase of goods at an inflated price, conclusion of fictitious labour contracts with payment of salaries to the bribe-taker, his relatives, friends, obtaining a soft loan, inflated fees for lectures, articles, and books, 'accidental' winnings in casinos, forgiveness of debt, reduction of rent, increase in interest rates on loans, etc.

9. It is necessary to comply with restrictions, prohibitions and requirements aimed at preventing or resolving conflicts of interest, as well as the obligation to notify the anti-corruption service (employer) of cases of inducement to commit corruption offences and other obligations established for anti-corruption purposes.

It should be noted that some words, expressions and gestures may be perceived by others as a request (hint) to pay a bribe. Such expressions include, for example:

- 'It is difficult to solve the issue, but it is possible';
- 'You can't put thanks on bread';
- 'We'll come to an agreement.'
- 'We need better arguments.'
- 'We need to discuss the parameters.'
- 'Well, what shall we do?', etc. Discussing certain topics with representatives of organisations and citizens, especially those whose benefit depends on the decisions and actions of officials, can also be perceived as a request for a bribe. Such topics include, for example:

- low wages and lack of money for the realisation of certain needs;
- the desire to acquire this or that property, to receive this or that service, to go on a tourist trip, etc.;
- lack of employment of the official's relatives;
- the need to enrol the official's children in educational institutions, etc.

Certain offers from an official, especially if they are addressed to representatives of organisations and citizens whose benefit depends on their decisions and actions, may be perceived as a request for a bribe. This is possible even when such offers are motivated by different intentions and are not related in any way to the personal benefit of the official. Such offers include, for example, offers:

- to provide the official and/or his/her relatives with a discount;
- using the services of any companies and (or) experts to eliminate identified violations, perform work under a contract, or prepare necessary documents;
- contributing money to a specific charity fund;
- supporting a particular sports or other team, etc.

10. Possible situations of corruption and commercial bribery, as well as recommendations on the rules of behaviour.

In case of provocation: in order to avoid possible provocations from individuals and legal entities applying for the service, as well as officials exercising state control and supervision of the subdivision's activities:

- not to leave unattended service premises where visitors and personal belongings of employees (clothes, briefcases, bags, etc.) are located;
- in case any foreign objects are found at the workplace or in personal belongings after a visitor has left, without taking any independent actions, immediately report directly to their supervisor and the responsible person performing the functions of the anti-corruption compliance service.

In the event of bribe solicitation:

- behave with extreme caution, politely, without ingratiation, avoiding rash statements that could be interpreted either as readiness or as a categorical refusal to accept the object of the bribe and/or commercial bribery;
- listen carefully and memorise the terms offered to you (amount of money, name of goods and nature of services, terms and methods of bribe transfer, form of commercial bribery, sequence of issues);
- try to postpone the question about the time and place of transfer of the object of bribe and/or commercial bribery until the next conversation and suggest a place you know well for the next meeting;
- do not take the initiative in the conversation, work more 'on the receiving end', allow the interlocutor to 'speak out', give you as much information as possible;
- ask about the guarantees of solving your issue in case you agree to give a bribe or commit commercial bribery;
- if you have a recording device, try to record (covertly) the proposal of the subject of the bribe and/or commercial bribery;
- report this fact in the form of a memo, in writing or verbally to the person in charge of the anti-corruption compliance service in the Company;
- make a written or oral report of an impending offence to an authorised anti-corruption body or Call Centre 1424.

11. Conflict of Interest;

- pay careful attention to any possibility of a conflict of interest;
- take measures to avoid any possibility of a conflict of interest;
- notify your line manager in writing of any conflict of interest or the possibility of a conflict of interest as soon as you become aware of it;
- take all necessary measures to overcome the arisen conflict of interest in coordination with your immediate superior, as well as with the person in charge of the anti-corruption compliance service in the Company;
- change the official position of the employee who is a party to the conflict of interest, up to and including his/her removal from office in accordance with the established procedure, and (or) his/her refusal to accept the benefit that caused the conflict of interest.

C.4. Algorithm of actions of employees to combat corruption

12. At their discretion, the Company's employees may make an oral or written application to the responsible person performing the functions of the anti-corruption compliance service in the Company, to the authorised anti-corruption body or to Call - Centre 1424.

13. A person who has reported a corruption offence or otherwise rendered assistance in combating corruption shall be protected by the state in accordance with the Criminal Procedure Code of the Republic of Kazakhstan, the Labour Code of the Republic of Kazakhstan, the Law of the Republic of Kazakhstan 'On State Protection of Persons Participating in Criminal Proceedings' and the Law 'On Combating Corruption'.

The provisions of paragraph 13 of the Instruction do not apply to persons who have knowingly reported false information about the fact of a corruption offence and who bear the liability established by the laws of the Republic of Kazakhstan.

14. Persons who have reported a corruption offence or otherwise assisted in combating corruption shall be rewarded in the form of a lump-sum monetary reward, a certificate of merit or a letter of commendation.

15. If extortion by a bribe-taker has taken place, the Company's employees should contact the responsible person performing the functions of the anti-corruption compliance service in the Company, the authorised anti-corruption body and write a statement on the fact of extortion of a bribe or commercial bribery, in which they shall specify exactly

- which of the officials (surname, name, patronymic, position, name of the institution) is extorting a bribe or which of the representatives of commercial structures is pushing to commit bribery;

- what is the amount and nature of the bribe (bribe) being solicited;

- for what specific actions (or inaction) the bribe is extorted or commercial bribery is committed;

- at what time, in what place and in what manner the direct giving of a bribe or commercial bribery is to take place.

At the same time, employees shall, to the extent possible, provide evidence base for their arguments (witness statements, documents, correspondence, including via messengers, audio and video materials, etc.) and submit it to the responsible person performing the functions of the anti-corruption compliance service in the Company and the authorised body.

C.5. Responsibility of managers for corruption offence of their subordinates

16. In order to strengthen measures aimed at preventing corruption, there is a provision stipulating personal liability of managers whose subordinates have committed corruption offences, commercial bribery and other criminal offences in the performance of their functional duties and their guilt has been proven in court.

17. If an employee of the Company is involved in the criminal prosecution of corruption offences, commercial bribery and other criminal offences in the performance of his/her functional duties, such employee shall be suspended from performing his/her official duties in accordance with the labour legislation of the Republic of Kazakhstan for the period of pre-trial investigation. The employee's immediate supervisor shall take appropriate measures to suspend the employee from performing his/her official duties.

18. Disciplinary responsibility implies the imposition of the following types of disciplinary sanctions:

- reprimand;
- reprimand;
- severe reprimand;

- termination of the labour contract on the employer's initiative on the grounds provided for by the Labour Code of the Republic of Kazakhstan. The head of the Company shall have the right to terminate the labour contract with an employee if there is a court conviction against him/her that has entered into legal force.

Disciplinary sanctions in the form of termination of the employment contract on the employer's initiative shall be applied on the grounds and in accordance with the procedure stipulated by the Labour Code of the Republic of Kazakhstan.

19. It should be taken into account that if a corruption offence is committed by a direct subordinate, his/her supervisor is personally liable after 3 months from the date of his/her or his/her subordinate's appointment to this position.

At the same time, the above liability does not apply to the management that has independently reported the fact of a corruption offence committed by a direct subordinate, in accordance with Article 24 of the Law of the Republic of Kazakhstan 'On Combating Corruption'.

C.6. On the protection of a witness or a person reporting a corruption offence

20. Persons who report corruption offences or cooperate with the anti-corruption service in the course of an investigation shall be protected by the employer. They are guaranteed confidentiality and are guaranteed to take all possible measures to prevent any negative consequences or harassment in connection with the report.

C.7. Final provisions

21. The Instruction shall be put into effect from the date of approval by the Resolution of the Board of Directors of the Company.
